

[kisvárdai.lapok]

XV. évfolyam 7. szám – 2013. június 28., péntek

Moşu Norbert, Kolozsi Borsos Gábor, Máthé Annamária (Arany-légy)

„Az ember kikóvályog a hűvös hajnalba, és nem csekély figyelmességként még ilyenkor is kap enni. Kondérban főznek valami zsírosat, de finomat, hogy a pirkadatig a Művészetek Háza előtti szabadtéri 'klubban' zsinatolók ne maradjanak éhkoppon.” Bóta Gábor (Magyar Hírlap: Igazi fesztiválhangulat Kisvárdán, 2003)

[tartalom]

2. old.: A szakmai beszélgetésről [reflekt]
3. old.: Cím nélküli előadás – Kolozsvár [fókusz]
4. old.: Arany-légy – Gyergyószentmiklós [fókusz]
5. old.: Az iduri szörny és A lovasok – részletek [drámafaricska]
6. old.: Határon túli színházak Magyarországon [akcentus]
7. old.: A néptáncelőadások megértéséről [a.másik.part]
8. old.: Keresztretjévény + képregény

**Magyar
zínházak
kisvárdai
fesztiválja**
XXV. jubileumi

Sebők Maya, Imre Éva
(Cím nélküli előadás)

[reflekt]

A szakmai bajnoka

[nálunk – a Váróteremnél]

Nálunk működik a demokrácia. Mi egy demokrácia központ vagyunk.

Nálunk a legidősebb színész 27 éves. Lesz; idén. Mennnyiiiiiii? Nálunk az ügyelő is jó fej. Ki nálunk az ügyelő?

Nálunk mindenki máshol dolgozik.

Mi csak természetes anyagokat használunk a színpadon: igazi haj, igazi víz, igazi könny, igazi vér. A piros pöttyös az igazi. Nálunk nincs pénz művérré.

(Kryolan nem egy görög hős. Mi jártunk színház történetre.)

Nálunk nincs pénz villanyszámlára.

Mi az 1000-es reflektorokat is csak 100-on adjuk be.

Mi takarítunk. Nem be-, hanem meg. Mert színházat építünk.

Mi júliusban fizikai színházi találkozót tartunk. Jelentkezés: wrp_tetot.a.varoteremre@yahoo.com. Díszvendégünk a Kaláka együttes.

Mi gyakran „szopakodunk”, mint a „két indián a sötétben, a cowboy tábor közelében”. Ha két színész a második emeletre próbál felvonszolni körlépcsőn egy három-emberes fém-szekrényt, az „szopakodás”.

Ha a videoprojektor nem áll meg egyenesen, az is „szopakodás”. Ha viszont kitémasztjuk két db. Jaques Lecoq-kötettel, egy összegyűrt pohár-alátéttel és egy kis szigetelő szalaggal, az már „várótermes megoldás.”

A „várótermes megoldások” a „szopakodások” enyhítésére szolgálnak.

Nálunk nincs komfort. Nálunk vidámság van.

egy.csepp.zsolt

Úgy érzem, öt beszélgetés után már nem pusztá spekuláció következtetéseket levonni. Ma rájöttünk: minden beszélgetés időre és beosztásra **önkéntelenül** bizonyos szabályokat és felosztást követ. Egész átlátható: 11-kor harangoznak (mi már csak szakmaira hívásnak nevezzük); felvonul mindenki a pódiumterembe; Szűcs Kati ültet; nosztalgizálás (bár azt pár napja közkívánatra kivonták forgalomból); a válogató érvel; kezdjük tapogatni az előadást (ezzel együtt a résztvevő alkotók teherbírását is próbáljuk bemérni); kábé háromnegyed 12 és 12 között valaki kiborul, utána mindenki próbája árnyalni az indulatból kitörő vélemény lesújtó jellegét, majd ide kapcsolódik be Nánay. Hogy helyretegye a dolgokat. (Ebbe a sémába ugyan nincsenek benne az alkotók, de néha ők is szóhoz tudnak jutni azért. **Tényleg.**)

Ma is így indult. Bár Szűcs Kati – ültetés után – félnéken rákérdezett, a nosztalgizálást (ismét) lefűjták. Beszéljünk a szatmáriak **A nyugati világ bajnoka** című háromfelvonásosáról. Közös tapogatózásba kezdtünk. A rendező, Balogh Attila kapott az alkalmon, hogy pár dolgot előre **beismerjen**, még mielőtt valaki nekitámadna. A beszélgetésen résztvevő alkotók is tisztában voltak a (többnyire helyszín miatti) hibákkal, mi, a többiek pedig tudomásul vettük ezt és a változtatások miatti káoszt. „Az előadás **törékeny** és sajnos tegnap összetört” – fogalmaz a rendező.

Benedek Zsolt, az előadás dramaturgia és fordítója a munkáról, a szövegről beszélt. És ekkor a **Rendszer** hirtelen felborulni látszott: Csikos Sándorból kibukott (**már 11:25-kor!**) a beszédtechnika. Azaz annak hiánya az előadásból, ami láthatóan nagyon zavarta. (Takács Katalin a **Tiszta Beszédért** díjat is megalapítani készülnek.) Kulcsár Edit félve megkérdezte: „Nagy szemétség megkérdezni a színészekről, hogy milyen volt ezt a szöveget megtanulni?” – ő inkább a szövegben látja a hibát. A beszédtechnika kibeszélése után a technika: Köllő Kata szóvá tette, hogy mennyire zavaró volt a füstgép hangja. A rendező magyaráz: a csendesebbik az itteni, a hangosabb a kölcsön, nekik tulajdonképpen nincs is.

Valahol itt történt az, hogy a Rend visszaállítása érdekében Nánay mély levegővel belefogott mondandójába: „Szépen elbeszélgettünk itt a beszédtechnikáról, hogy ne kelljen egyébről beszélni. Ez a **mentsvárunk**. Ugyanakkor szerintem itt sokkal nagyobb problémák is vannak.” Egy elemet kiragadni és a középpontba helyezni

érdekes, és ad egy új olvasatot, de szegényedik tőle az egész. „Izgalmas a szereposztás, képből fantasztikus, de nincs meg... Abban hiszték, hogy a szituáció egyenlő a felmutatással. Ebben **tényleg** sokminden benne van, de nem elég” – ilyen és ehhez hasonló dolgok hangzottak el, konkrétan alátámasztva. A beszélgetés innen kezdve a vállveregetés és a fiatal alkotók bólogatásának jegyében zajlott. Mi asszisztáltunk.

Demeter Kata

Balogh Attila, Tóth Páll Miklós

[fókusz]

Láthatatlan sorsok

Cím nélküli előadás – Váróterem Projekt, Kolozsvár

Nem adni címet egy alkotásnak jelentésszerű gesztus, a kolozsvári Váróterem Projekt Cím nélküli előadása esetében arra a dilemmára mutat rá, mennyire nehéz viszonyulni egy olyan jelenséghez, mint a hajléktalanság. Nem csak az emberi, hanem az alkotói viszony értelmében is. Ez részben az ábrázolásra vonatkozik (miként jelenhet meg a hajléktalan figurája a színpadon), másrészt a színház társadalmi hatékonyságára kérdez: van-e értelme színházat csinálni, ha az előadás jöttányit sem változtat a valóságon – konkrétan bármely hajléktalan sorsán, akivel a társulat a munkafolyamat során találkozott, s ezekből a találkozásból a bejátszott videó-interjúkon keresztül ízelítőt is kapunk.

A várótermesek előadásában a (nyelv-) keresés a legszimpatikusabb. Pontosán érzik az alkotók,

hogy a realiztikus színházi ábrázolás nem termékeny irány, ezért aztán egy természetfilm-forgatási jelenetben látjuk felbukkanni a nagyvárosi homelessst, akit egy Bear Grylls-t David Attenborough alakjával ötvöző műsorvezető cserkész körbe, cigicsikkel és alkohollal provokálva a megfigyelés alanyát. (A hajléktalan is színész, a forgatás szünetében újrasminkelik, s ez jó, mert kivezeti a jelenetet a paródia gödréből.) Szépen működik, amikor egy hajléktalan nő és férfi suta randijára egy elegáns, éttermi vacsorahelyzetet illesztnek, az elképzelt (mesélt) luxuson pedig áttűnik a koszos pad, a bárdolatlan mozdulatok és mondatok, a konzervkaja nyomorúsága.

Jóllehet minden szituációt megpróbálnak elrajzolni a színészek, mintha mégse bízna eléggé a(z) érzékenységgént és nem szóvirágként értett) költészet erejében Albu István rendezése: versenyre kel a valósággal, illusztrálni kezd. Meg akarja mutatni, mennyire kiszolgáltatott a hajléktalan a kórházban vagy ételért könyörögve egy gazdag ember asztalánál (akit a maradék méltóságát feladva végül leszop az ételért); milyen álszent és képmutató az egyház képviselőinek hozzáállása egy aktivista kérelméhez, aki hajléktalanokkal szeretne foglalkozni, és ehhez csak egy termet kér. De nem is itt veszít látványosan az előadás a valósággal szemben, hanem amikor bejátszák a hajléktalanokkal készített interjúkat, és hopp, ezer egységet ugrik a skálán a nézői figyelem. Nem csak az arc hitelesítő ereje, de a roncsolt nyelv szépségén keresztül megmutatkozó roncsolt élet emberi (ha lehet ilyet mondani) szépsége, igazsága miatt.

Kérdés, hogy a téma önmagában elég-e egy ilyen jellegű színházi kísérlet esetében – a színházi reprezentáció radikális átgondolása nélkül. (Már amennyiben létezik olyasmi külön, hogy „téma” a művészetben.) A Váróterem projektjét azt hiszem – a társulati munka kontextusában – is érdekesebb egy kutatási folyamat állapotának tekinteni, amely minden hiányossága ellenére fontos vállalkozás.

Varga Anikó

[párhuzamos történetek – 25 év]

A Váróterem Projekt apukái

25 éve fogant meg egy független magyar nyelvű erdélyi színházi csapat megalapításának az ötlete. Na jó, pontosabban Zsolt fogant meg 25 éve, akinek születésekor csodálkoztak a bábák – igen, bábás szülés volt, már akkor –, hogy mit keres a fenekén egy P betű formájú jelecske. „Hegecske a seggecskén” – oldotta fel a már-már feszültté váló szülésszagú hangulatot a legidősebb, és ennél fogva legtapasztaltabb és legkövőbb baba. Csak arról nem tudtak a böles szilágysági szülésasszonyok, hogy Kolozsváron és Margittán már járnak is tud egy-egy olyan gyerek, aki szintén betű formájú hegecskét visel, hasonló helyen. Egyikük, Andris, az idősebb egy V-t, Levi pedig egy T-t. Egyes híradások szerint

Constantán egy Miron nevű másfél éves kisgyerek szintén a fenekére bal féltekéjén hord egy Y-t, de ezzel egyelőre nincs mit kezdenünk. Szóval ez mind 25 éve. Aztán, hogy ezek mind évfolyamtársak lettek a színin – kivéve Míront, de helyette meg csatlakozott a váradi Nándi, aki rendkívül szégyenlős, és még a szülészorvos is (Nagyvárad akkoriban nem volt elég fejlett, még a bábák szokása nem terjedt el) azt állítja, hogy sohasem látta a fenekét – erről már igazán nem tehetünk, legfeljebb beszámolhatunk. S aztán így együtt ez a bagázs – nem, Miron nem, őt el kell felejteni – megalapította a Váróterem Projektet (rövidítése VTP, értik, ugye), majd csatlakoztak melléjük sokan mások, s bemutatott a csapat 8 előadást, dolgozik további kettőn, részt vett a csapat 6 fesztiválon (Kisvárdai, Gyergyói Kollokvium, Nagyvárad Interetnikai, Székelyudvarhelyi DrÁMA stb.), szervezett 4 erdélyi turnét, rendszeresen elmegy a csapat minden évben Budapestre a Bakelitbe. S közben nyilván cserélődnek a tagok, frissül a tagság, igyekszik mindig az maradni: CSAPAT. VTP forever. (Írhatunk az előttünk álló 25 évről? Arról könnyebb.)

IL

[párhuzamos történetek – 25 év] Gyergyóban Figuráznak

1984 – bukfencező mérnökök furcsa dolgokkal foglalkoznak
1991. szeptember 1. – a Figura Stúdió Színház intézményesül
2001 – a Figuránál először kerül megszervezésre a Nemzetiségi Színházi Kollokvium a Románia Kormánya – Etnikumközi Kapcsolatok Hivatala indítványozására (azóta is van, minden második évben)

2006 – a dance.movement. theater nemzetközi tánc- és mozgásszínházi fesztivál első kiadása (azóta is van, minden második évben)

2005 – a Figura bérletrendszert vezet be
Fontos még: 2013. június 28. – a mai dátum (mert a jelen a legfontosabb).

[nálunk – a Figuránál]

Nálunk a színházban van konyha mikróval, hűtővel, fotelekkel. Gyónni is lehet ezen a helyen.

Nálunk minden évben volt fesztivál. Akkor is, amikor nem.

Nálunk lesz egy új Figura-könyv.

Nekünk kellene egy vadonatúj épület forgószínpaddal.

Nálunk soha nem lesz ebből semmi (de igen!).

Nálunk megtörtént, hogy sokat készültünk egy preszilveszteri zártkörű előadásra, és a vendégeinknek szánt főztünkbe végül belecsúszott egy nagy, préselt falemez.

Nálunk a bemutató olyan lámpaláz, mint máshol (?), de a mi titkárnőnk találja ki a virágcsokor színét. A koccintás a Livingben van. Az nem olyan, mint máshol. A mi közönségünk gyakrabban foglal helyet telefonon, facebookon, mint eddig. Nagyon régen volt olyan, hogy valaki előadás közben fázott, ezért hazament, felöltözött és visszajött.

Györgyi/Gyergyó

[fókusz]

Ceci n'est pas une mouche d'or

Arany-légy – Figura Stúdió Színház, Gyergyószentmiklós

Különös szeánszra érkezünk. A kerek asztalok köré rendezett székek, a tér álom-kávéházszerűsége, az egyelőre egymás hegyén-hátán heverő kellékszékek és színész-bábok, a rejtélyes zsákocskák és üres cédulák az itallap mellett, az asztal közepén mind elővigyázatosságra intenek: vészesen benne vagyunk, benne a játéktérben, az aurájukban, a forgatókönyvükben, benne a slamasztikában. (Hüh, s ott egy fejsze a sarokban! Annak el kell sülnie...)

Körülpillantunk. Fesztiválközönség, azaz „közönség”: bennfentesek, többé-kevésbé kritikusok, kisebb-nagyobb bohócok, ZSÚRI, civilt itt elvétve látni, de bár rájuk való tekintettel talán mégis megkímélik az életünket, nyugalom!

Aztán indul a játék, a színészek megelevenednek, kezdődik a különös szertartás, az egymáshoz asszociatív logikával kapcsolódó, narrativitástól tartózkodó képek, mozgásetűdök és közönségbevonós gyakorlatocskák sorozata. Magunk is beleír-

dunk már az elején. A nagy fekete-fehérségben szertartásos pirossal kerül az üres lapokra a „Mi az élet sója?” kérdésre adott visszaszívhatatlan válaszunk. Freud szellemét idézzük itt vajon?

Vagy Poe-ét? Suhan át az agyunkon (valamiért Artaud-val együtt), amikor a játékot megszakítja egy hosszú, műborzongató pillanatra egy inga képeinek át-suhanása a fejünk felett, a falra vetítve.

Aztán felemelkedik a lepel az eddig le-takart asztalról, mely köré a játékosok te-lepedtek, szürreális teríték tűnik elő, hosszú fémpálcákon lebegő tányérok, evőeszközök, majd felröppen az asztal-ról ugyanolyan hosszú nyélen, egy szí-nésztől irányítva, a címszereplő arany-légy. Körbeszáll, végül szemtelenül rátelepszik a falfüggönyön – most látjuk! – virító, számára előkészített aranykere-tes fehér képre. Magritte, ugrik be végre, őt idézzük! Vagyis vele röppentjük a bi-zonytalanság, az ismeretlen felé a jelen-tést, a saját értelmezésünket is. Heureka! Lazítsunk! Gyönyörködjünk! Imperatí-vusz! (Aranylégyből arany légy!)

Moşu Norbert, Vajda Gyöngyvér

A különös, szürreális bábjelenetek egész sora igyekszik gyönyörködtetni, magába feledtetni, többnyire sikerrel. Lehet bábozni fújva, lehet pálcákkal irányítva, lehet cukor- és sőtartóval, lehet fura dramaturgiai mágnesességgel (ahogy a fekete-fehér férfi-nő pólusok vonzzák-taszítják egymást), lehet a sarokból előkerülő fejsze élével. És látunk itt változatokat szürreál táncra. A legszebb talán az, ahogy élő magnótekeresként maga szólaltatja meg, húúúzza, pörgeti fel forgásával a zenét a párocska.

Ahogy az aranylégy a keretben nem jelenteni akar valamit, hanem – úgy tűnik – felröppenteni, szemtelenül szétszórni a jelentést, úgy szabadítanak fel bennünket a hótkomoly értelmezés kényszere alól a színész-beavatottak által felkínált képek és játékok, hogy végül a mi nagy (kisebb-nagyobb) szavaink képét, az élet zsákok-ba kötött sóját ne szét, hanem számunkra ismeretlen szertartásuk szent számovár-jába szórják (és lám, különös ihlettség vesz erőt rajtunk, most is alliterálunk).

Aztán kiballagunk. Egyesek pár centivel a föld fölött, mások néhány százassal könnyebben, miután kifizették a pincért.

Jankó Szép Yvette

[drámafaricska]

Az iduri szörny (részlet)

(Rúfusz izgatottan összehívja a férfiakat)

Rúfusz: Megvan a terv! (éljenzés, öröm) Csak pár részletet kell még megtudnom! Tehát a szörny tudja, hogy itt vagyunk?

Jóska: Igen.

Rúfusz: Tudja, hányan vagyunk és kik vagyunk?

Jóska: Azt hiszem, igen...

Rúfusz: Remek! Akkor rajtaütés lesz! Ő ugyebár azt várja, hogy ha bejön, itt talál majd egy kiválasztott lovat meg titeket. (bólintanak) Mitől vagyok én kiválasztott?

Jóska: Attól, hogy te húztad ki a kardot!

Rúfusz: De ő ezt honnan látná külső jegyekből?

Jóska: Hát...

Rúfusz: Amikor bejön, ő lát két lovat, egy fehér ruhás fura figurát és egy bohócot, igaz?

Mind: Igaz.

Rúfusz: Nos, ha ez így áll, akkor ebből mire lehet következtetni? (szünet)

Jóska: Hogy mind meghalunk?

Rúfusz: Nem! A ruha teszi az embert! Értitek már? Ha bejön és meglátja a lovakat, őket öli meg először! Biztos nem téged! (Birire mutat) Értitek?

Biri: Szóval nekem kell megölnöm? De én még életemben nem öltem!

Rúfusz: Nem baj. Majd átöltözünk! Én leszek te és te én! Érted?

Biri: Ez a nagy terved?

Rúfusz: Igen. Míg veletek bajlódik, én majd hátulról leszúrom a mágikus karddal!

Jóska: És én mit csináljak?

Rúfusz: Te ne csinálj semmit!

Jóska: De én is be akarok öltözni valakinek!

Rúfusz: Akkor menj fel és öltözz valami nagyon furcsának, hogy annyira meglepődjön, hogy szinte meg is ijedjen! (Jóska el) Jó, hogy őt leráztuk, mert azért mégiscsak mi vagyunk itt a férfiak.

Biri: De még milyenek!

***Moşu Norbert-László** a Figura Stúdió Színház színésze. Mesejátéka a József Attila Kör (JAK) által meghirdetett *Add ide a drámád!* 2 pályázat egyik nyertes darabja volt 2012-ben. A darabból két felolvasószínházi előadás készült; a JAK kötetben is megjelentette.

A lovasok (részlet)

JÓKHIM: Mi baj vagyon, Mojzes?

MOJZES: Baj? ... Semmi se. ... (kortyol egy kicsit a pálinkájából, majd ismét a bányászra néz) ... Csak ne es legyen ...

JÓKHIM: S aztán mi lenne?

MOJZES:: ... bármi ... (...)

ANCSURA: Ó, persze! S mi jőne még, ugyan mondja!

MOJZES: S azt én hunnat tunnám, he? ... De: léssen! ... Amaz Lovasok nem ok nélkül kuncsorognak itten!

JÓKHIM: Mert, mifélek azok?

MOJZES: Azt én nem tudhatom ... 'szen csak most fürkészem ökelméket ... de igen furcsa népek, az már bizonyos ... Négyen járnak ... mindig együttesen ... S nem idevalósiak ...

ANCSURA: Lehet, hogy turisták tán ...

MOJZES: Nem a.

ANCSURA: Mért? ... Mostanság divatos az ilyesmi ...

MOJZES: Divatos-e?

JÓKHIM: Igen-igen! ... Én es hallottam ... Divatos ...

MOJZES: Itten? ...

JÓKHIM: Hát ... nem éppen itten ... Csak úgy ... Odakünn a világban ...

MOJZES: A világban, az lehet. ... csakhogy emezek meg itten járnak ...

***Adorján Viktor** székesfehérvári szerző darabja az udvarhelyi Tomcsa Sándor Színház által kiírt *drámÁzat* drámapályázatra beérkezett 217 pályamunka közül bizonyult a legjobbnak 2012-ben. Összel az udvarhelyi színházban a bemutatóra is sor kerül Hatházi András rendezésében. Emellett egy drámakötet kiadását tervezik, melyben *A lovasok*on kívül a *drámÁzat* több kiemelkedő darabja is helyet kap majd.

[a.másik.part]

Benedek Levente,
a temesvári színház
grafikusa KÉPzeli így

Talán először a szabadkai Kosztolányi Dezső Színház *A kisinyovi rózsá c.* előadásában éreztem azt, hogy a képzőművészet és a költészet egy sajátos formában találkozik a színpadon. Nem klasszikus értelemben vett színházi előadást láttam, képzőművészeti performansznak sem nevezném, mégis tudott működni.

Néha Purcărete előadásaiban érzem úgy, hogy a látvány és a képiség túlnő a színházon, elnyel minden egyebet. Például a craiovai *A vihar* rendezése inkább egy mozgó festmény, mintsem színház. A *Faust*ban ugyanez nem zavart, abban egyszerre láttam Hieronymus Bosch poklát, Hermann Nitsch orgia-misztériumszínházát és magát a színpadi művet. Gondolom, ez is lehetett a szándék.

Színház és képzőművészet között, persze, megvannak a határok, de remélem, ezek majd jól elmosódnak. ☺

Szerintem működhet egy produkció az ember színpadi jelenléte nélkül? Utalok itt Heiner Goebbelsre, aki zeneszerző, rendező és – elfogadva a tényt, hogy a zene tulajdonképpen matematika – talán mérnök is.

A képzőművészek közül Thierry Ehrmannt mindenképp megnézném, ha játszana. De hát ő amúgyis ilyen totális művész. Ráadásul Avignonban született, ez már predestinálja őt. ☺ Elég diabolikus figura, úgyhogy egy Mephisto-szerep biztos jól állna neki. De Prosperóként vagy Woyzeckként is el tudnám képzelni. Egy Mágnás Miska-alkításból viszont biztos nagyon szürreális dolog születne. Tényleg, nem játsszák azt franciául?

[tetemrehívás]

Ki ölte meg a nézőt?

A várdai sötét néz'téren halva találtak ma egy nézőt. Hogy a halál oka? Még ismeretlen. Gyilkos unalom, katarzis, szerelem, avagy mi ármány ölte meg őt?

A nyomozás állása, hetedik nap:

A. Eltaposták a nekiszabadult lovak, amikor az állatvédők kimentették őket a hangszennyezett környezetből.

B. Csak álomkórba zuhant az aranycecelégy csipésétől.

C. Kihült, vége, béke poraira, amíg a tapsolhatást várta, pedig gondolhatta volna a hülyéje, hogy ez lesz a vége, sze má címe se volt az előadásnak.

[párhuzamos történetek – 25 év]

Kisvárdai és a kézdivásárhelyi Városi Színház kapcsolata

25 évvel ezelőtt – semmi

20 évvel ezelőtt – semmi

15 évvel ezelőtt – semmi

10 évvel ezelőtt – semmi

5 évvel ezelőtt – semmi

4 évvel ezelőtt – mintha-mintha színház

3 évvel ezelőtt – talán színház

2 évvel ezelőtt – színház

1 évvel ezelőtt Kisvárdán – Áááá!!! Ez nem színház!!!

idén – (... ezért is) nem jött az „igenis Színház”

[nálunk – Kézdin]

Nálunk több az irodai munkás, mint a színész.

Nálunk az első előadásra székely és magyar zászlókkal jöttek az emberek... emiatt alig volt taps.

Nálunk a hét óra mindig fél nyolcra esik... de ha esik, akkor nyolcra.

Nálunk jó előadások is születnek, csak kevesen beszélnek róluk.

Nálunk még nem rendezett Purcărete, Mănuțiu, Bocșárdi, Tompa... s még egy ideig nem is fog.

Nálunk is jó, de a legjobb nálunk lesz.

Kolcsár József

[akcentus]

Welcome a köbön

Dürrenmatt A Nagy Romulusa a várdai társulat előadásában belekerült a Csokonai Színház tavalyi bérletkínálatába. Előzőleg Ráckevei Anna Váradon játszotta Harward Backer darabja, a Jelenetek egy kivégzésből főszerepét. Debreceniek egy csoportja különbusszal jár át premierekre a Pece-parti Párizsba, s Váradra váltanak bérletet a környékbeliek a határ innenső részéről. Ma, közmegelegedésre **színházi régiót** alkot Nagyvárad és Debrecen, akár a Trianon előtti időkben.

Vadromantikus kaland volt hajdan a határon túli színházak kiszvárdai szereplése. Kezdetben nem meghívott teátrumok érkeztek, hanem egyéni turistaként szivárogtak be az országba a színészek, és a strandon egyesültek társulattá. Még nem a mobiltelefon korát éltük, úgy kellett átfésülni a strandot napjában többször. Megjöttek? Nem jöttek? Ki jött meg? Lesz előadás? Alig vannak jelen már közöttünk néhányan, akik részesei voltak ennek a cselvetésnek, amely természetesen nem lehetett volna sikeres a kádári politikai hatalom lojalitása nélkül.

Szeretetteljes hangulat uralkodott. Örömteli napok. A viszontlátás boldogsága. Amikor itt lehettek, akkor felszabadultak. Magyarország ölelését érezték. Kisvárdához köthető az újvidékiek, a beregszásziak berobbanása. Akkor még nem küzdöttek – *játszottak* az emberek.

Aztán **fesztivállá hivatalosodott** a dzsembori. Deformátus színtérítők érkeztek, díjakat kaptak az izlésuniós színházi formanyelv elsajátításának eminensei. Meg lehetett azonban jósolni, nem sokáig maradhat Kisvárdai a határon túli színházak találkozási pontjának legfontosabb helyszíne. 2012-ben az átalakított arculatú Thália Színház indította el a Határon Túli Magyar Színházi Szemle elnevezésű programját. A Miskolci Nemzeti Színház 2013 tavaszán jelentkezett a maga fesztiváljával. A Határtalan Napokon – három napon keresztül – a határon túli magyar művészet legkiválóbb színházi alkotásai, világszerte ismert és elismert zeneszerzői, költői, írói mutatkoznak be. Az első résztvevő városok Kassa, Marosvásárhely és Szabadka voltak. A miskolciak mellett, valamennyi nemzeti színházi besorolást kapott vidéki teátrumnak szintúgy kötelessége a határon túliakkal való kapcsolattartás, és kiemelten elvárható ez a Nemzeti Színháztól is. Az Új Színház, a Pesti Magyar Színház és a József Attila Színház a profiljához illeszkedően (magyar szerzők, ifjúsági darabok) igyekszik beszállni a határon túli színházak meghívásáért folyó versenybe.

Mert **verseny van**. Welcome a köbön. Ez így van rendjén: ösztönzi a kormányzat a mobilitást, bővíti a belső kínálatot, többcsatornássá teszi a külhoniak finanszírozását. A projekt fogadtatása vegyes. A debreceni közönség a sajátjaként üdvözölte a várdai színészeket, vagy korábban a komáromiak Enekes madár-előadását. A kétmillió Budapest népet nem hozza lázba a Határon Túli Magyar Színházi Szemle. Ugyanakkor a Thália Színházban való megjelenés szakmai presztízsét lehetetlen felülírni. A közmédia és a szakmai sajtó nyilvánossága adott. Speciális előny a Thália-menedzsment, amely (kimondatlanul) kínálja az ott fellépőknek a filmszerep esélyét. Az integráció persze az **esztétikai asszimiláció** veszélyével fenyeget. Számomra a színházi formanyelv még kiérett helyi zamata teszi izgalmassá a határon túlról érkező előadásokat. Még.

Balogh Tibor

[a.másik.part]

Magyar nép(tánc)mesék

Mikor a Magyar népmesék rajzfilm-sorozat főcímében megszólal a Kalácsa főcímenzeje és a madár elkezd a virágindát énekelni, mindenki tudja, hogy ez mit jelent. A virág a beszéd, a szépen szóló mese, a kanyargó inda a mesék tekergő történetfűzése. Szép rajzok, csengő hangok, egyszerű, de tartalmas összkép. Mi történne azonban, ha az előzetes információk nélkül (hogy ti. itt most mese fog következni) kellene megfejteni ezt a **szimbólumot**? Hány embernek „jönne át” az üzenet? Hasonló problémával küszködnek a néptánc-anyagból táncszínházat színpadra állítani vágyók.

A Kárpát-medence néptánc-anyaga páratlan kincs, amint azt sokszor hallhattuk, olvashattuk már. Cizellált mozdulatok, virtuozitás, archaikus elemek, tájegységi és etnikai sokszínűség, lendület és hagyomány egyben, mára már nagyrészt felkutatva, tudományosan feldolgozva,

mondhatnánk **félkész-termékként** tanulható a youtube-ról, akkreditált képzések vannak belőle, tankönyv, szakkönyv, doktori. Mindez az „alapító atyák” munkájától fogva kiterjedélyesedett lombkorona, aminek elengedhetetlen feltétele a kritikus tömeg kialakulása. Csak akkor beszélünk róla, akkor lesz a kánon része, ha elegendően foglalkoznak vele, márpedig ha sokan foglalkoznak vele, akkor színpadi eszközként is megjelenik, a szvittektől a táncszínházig rövid volt az út.

II. Rákóczi Ferenc élete

Több helyen olvastam már, hogy ez a kincs (ejtsd: táncanyag) kitűnően használható, akár narratív színpadi eszköz, mégis, a néptáncosok világa **elkülönül** a mainstream kulturális sodortól, az örök dolgok közé beszőni nem képes magát. Vajon ez csak a koreográfusi fantázia hiánya, vagy a problémafelvetések túl konkrét értelmezése (vélt befogadói, vagy valós alkotói igénysszint)? Szűk a paletta, kevés az árnyalat, illetve ami a művészi kifejezés rezdüléseit átadhatná, ahhoz **hiányzik** a befogadó-képes, egyforma stílzaltság-értelmezési, szimbólum-olvasási fokon álló közönség. Egy vajdaszentiványi forduló mozdulatainak lendület-játékával lehet mesélni, Tatjana levelét is el lehet benne táncolni (kis túlzással), ha van rá eléggé kulturális rezdülésű előadó (van) és az árnyalatokat felismerni képes receptor. Sokkal elvontabb, szokatlanabb, ismeretlenebb kulturális mezszye ez.

Ha felismerjük egy szöveg szépségét, művészi eszközeit, látjuk a színek, képek szimbólumait, érezzük a zene árnyaltságát, mindez azt jelenti, hogy van ezekben a közegekben viszonyítási alapunk. Valamihez, valamikhez, előzőleg berendezett mentális kultúr-térképünkhöz képest szép, megrendítő, visszataszító vagy éppen giccses egy kép, egy szöveg. De felismerjük-e a giccses táncot? Érti-e a kultúr-ember ezt a szimbólumrendszert, van-e elég háromszögelési pontja egy ilyen irányú kirándulás értelmezéséhez? Érzésem szerint a válasz a közönség szignifikáns részének esetében negatív, mint ahogy a virágot éneklő madarat is úgy tudjuk csak **értelmezni**, ha előtte-utána az orrunkra kötik, hogy mi is ez. A néptáncszínházi előadások értelmezése egyelőre a fenti okok miatt megmarad a vajt lábúaknak, a táncokat ismerő, de Bulgakovról leginkább egy kocsmára asszociáló, kicsit befele forduló rétegnek, illetve a „magyaruhától” elérékenyülő nagynéniknek, vagyis valahol a kulturális élet belső kül-peremén, „sré-vizavé bei dem szemétrakás”. Ezen kívül, művészi eszközként leginkább csupán díszlet, önmagában értelmezett, belső struktúra nélküli szimbólum.

Jankó Szép István

[kikicsoda]

Jankó Szép István – szatmári illetőségű néptáncbolond. Értelmező-művész, életmenet-fürkész, épelméjű még. Kész.

Varga Anikó – szeret filózni azon, amit lát. Újabbán inkább szóban, mint írásban. Régen: nagy lelkesedéssel nézett rossz színházat is. Ma: néz rossz színházat is.

Demeter Kata – egyre inkább szereti a szakmai beszélgetéseket. A kiszvárdai fesztiválok közti időt az udvarhelyi színháznál tölti. Feltölti.

Jankó Szép Yvette – fordít, főleg drámát és mesét. A finn színházban és Kolozsváron van otthon.

Imecs Levi – a jólfésültebb, és **Csepei Zolt** – a kócosabb fajta a kolozsvári Vároteremből. Metaforice, persze. Alapítótagejai és lelkes húzóí a társulat szekerének. Úttaposók.

Balogh Tibor – nem balos s nem is balog színházi szakíró. „Szabad ötleteket vermelek!” – fogalmazza össze magát.

Benedek Levente – azaz Benőke, a temesvári színház grafikusja. S mint ahogy nálunkfele szokás, főállású mindenés. Szeretjük a plakátjait. (Zsandi aszongya, ő a pécsi molnARTamás munkáit szereti!)

Tari István – középiskolai pedagógus; **Dr. Czeglédi Zsuzsanna** – kiszvárdai orvos, belgyógyász; **Dr. Halmay Balázs** – városi tisztifőorvos. A kiszvárdai triumvirátus, akik végignézik a fesztivált a fülétől a farkáig, majd méltatnak. Az ideai közönségzsűri tagjai.

Agárdi Eszter – kiszvárdai csellista. Hároméves korától ismerkedik a hangszerrel, mára már több szólóestje volt, és nemzetközi versenyeket nyert szerte Európában. Most Pestre, majd Németországba készül tanulni, addig zenéjével szünetekben a közönséget szórakoztatja a művház előtt.

Hanics Katalin – a budapesti zeneakadémián végzett zongorista, Eszterrel lehet látni és hallani a művház előtt (mikor épp nem esik az eső).

Friderikusz Péter – duettezik Eszterrel, ha épp nem Kati kíséri a játékát. Kecskeméten tanul, még licis. Szintén cselló.

[mai.program]

9.30, 11.00 **Majolenka hercegkisasszony**
bábelőadás

Szatmárnémeti
Északi Színház
Brighella Bábtagozat
Művészetek Háza,
Kamaraterem

11.00 **Szakmai beszélgetés**
Művészetek Háza,
Pódiumterem

17.00 **A hentesség**
Komáromi Jókai Színház
Művészetek Háza,
Színházterem

20.00 **Berecz András ének- és mesemondó műsora**
Művészetek Háza

21.00 **Opera Ultima**
Újvidéki Színház
Várszínpad

Kedves olvasók! Aki beküldi nekünk négy színházi kereszt-rejtvény megfejtését, kérhet egy jegyet a Várszínházi Esték 2013 valamelyik előadására! Cím: kiszvarda.szin haz@gmail.com. Határidő: július 4.

[kiszvárdai.lapok]

a Magyar Színházak XXV. Kiszvárdai Fesztiváljának napilapja

Felelős szerkesztő:
Zsigmond Andrea
Szerkesztők:

**Bíró Réka, Demeter Kata,
Jankó Szép Yvette,
Varga Anikó**

Fotók: **Révész Rebeka,
Major Evelin**
Nyomdai előkészítés:
Urr Géza

Nyomdai kivitelezés:
Gprint Iroda

Felelős kiadó: **Nyakó Béla**
ISSN 1587-8325
www.kiszvarda.szin haz.hu

Lendületesen futni kezd	Strasse, röviden	Fosztó-képző	Az elektron jele	Fénycső gáza	A jód és az argon vegyjele	Mister, röviden	Üzni kezd!	Szobrot kifarang	... Dél ellen; Jules Verne regénye			
1									S			
... Klub; tévéadó			Fül, angolul Tengeri halfajta				Elme Burgonya-fajta					
Latin nyelvű költő volt						Kuruc vezér volt (Tamás) Talái						
Mega-, röviden	... plus ultra Marionett				Kétell! A tantál vegyjele			Asztárium vegyjele Elbeszélő költő				
Orosz folyam		A nitrogén vegyjele Lakást rendbe tesz		Ingatlan-tulajdon Tonna, röviden					A tőgyfa termése			
Ókori balkáni nép tagja			Szobor áll rajta					Méter, röviden Alvilág				
Ibolya beceneve			„Mennyi az ármány a színészetnél. Gyakran jajdulok föl: ...!” A fenti, Petőfinek a színészkedésről szóló leveleiből vett idézet folytatását rejtik a fősorok. (In Lövétei Lázár László: A színész Petőfi. Székelyföld, 1999. július)				Napa párja!					
Kelet, röviden	A tárgy ragja Hajnalszín									Ada ...; holland üszönő		
Pascal, röviden										Veszprém megyei község		
Hogy ... vannak!										Ásványi fűszer A lejt váltja		Késve érkezik a vonat-állomásra
Történelmi korszak			Határozott névelő	Kicsinyítő képző	Léglő-egység	Bal, röviden Kukorica-tiszt		Azonos betűk Zagy-határok!				
A sugár jele	Tisza-parti város Iskolából megszökik								Kérdőszócska Ott, kinn (népies)			
A tellúr és a jód vegyjele			Szakadékkba taszít Nyelvjárásban beszél									
Varrogató				Török férfinév Indium, foszfor				Igen, oroszul Óriáskigó				
Beőrít!		Kettőzve: ropogós édesesség Termőrést!			Észak, röviden Boafarok!			Nyomás-egység Középen sorjáz!				
Téglalapú lapocskából álló asztali kirakójáték						Ravaszi állat Péntek, röviden						
Ö												

Erdélyben az irodalmi folyóiratok elvéve színházzal is foglalkoznak. Egy ilyen tanulmányból választottuk a fenti idézetet. Ezeket a szétszórtan megjelenő színházi szövegeket megpróbáltuk egy helyre összegyűjteni: www.teatroblog.wordpress.com/Gyujtemenyek.

A Magyar Színházak XXV. Kiszvárdai Fesztiváljának támogatói:

EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA

KISVÁRDA VÁROSI ÖNKORMÁNYZATA

NKA Nemzeti Kulturális Alap